

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 78/06-48

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. mája 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, sudcu Jána Lubyho a sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej v konaní o sťažnosti J. M. a I. M., obaja bytom Spolková republika Nemecko, zastúpených Mgr. Z. C., D., ktorou namietali porušenie ich základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 171/96, za účasti Okresného súdu Dunajská Streda, takto

rozhodol:

1. Základné právo J. M. a I. M. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 171/96 porušené bolo.

2. J. M. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je okresný súd p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

3. I. M. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je okresný súd p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Dunajská Streda je p o v i n n ý uhradiť J. M. a I. M. trovy právneho zastúpenia v celkovej sume 6 309,50 Sk (šesťtisícristodevät' slovenských korún a päťdesiat halierov) na účet ich právneho zástupcu Mgr. Z. C., D., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. II. ÚS 78/06 z 29. marca 2006 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť J. M. (ďalej len „sťažovateľ“) a I. M. (ďalej len „sťažovateľka“), (spolu len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie ich základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Dunajská Streda (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 171/96.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia sa žalobným návrhom z 28. septembra 1996 domáhali na okresnom súde vypratania nehnuteľností a zákazu užívania nehnuteľností proti K. Š. (ďalej len „žalovaná“).

Okresný súd podaním sp. zn. 1 SprR 221/06 doručeným ústavnému súdu 25. apríla 2006 predložil k sťažnosti vyjadrenie, v ktorom je uvedená aj táto podrobná chronológia priebehu napadnutého konania od 30. septembra 1996, keď bola žaloba doručená okresnému súdu. Ďalší priebeh konania bol potom nasledovný:

- „- dňa 02. 10. 1996 výzva na opravu návrhu,*
- dňa 07. 10. 1996 určenie termínu pojednávania na 22. 10. 1996,*
- dňa 22. 10. 1996 na pojednávaní konanie bolo zastavené, písomné vyhotovenie uznesenia zo súdu bolo vyexpedované 23. 10. 1996, proti ktorému uzneseniu žalobcovia podali odvolanie,*
- dňa 08. 11. 1996 úprava na doručenie odvolania žalovanej,*
- dňa 21. 11. 1996 výzva na predloženie plnej moci od žalovanej v 2. rade,*
- dňa 13. 12. 1996 úprava na predloženie spisu na krajský súd, ktorý uznesenie prvostupňového súdu zrušil a spisový materiál na súd bol vrátený 31. 01. 1997,*
- dňa 04. 02. 1997 úprava na doručenie uznesenia KS,*
- dňa 04. 02. 1997 úprava sudkyne na zistenie, či sudcovia Okresného súdu v Dunajskej Strede nie sú vylúčení,*
- dňa 03. 03. 1997 určenie termínu pojednávania na 13. 03. 1997 a úprava na pripojenie spisových materiálov,*
- dňa 13. 03. 1997 pojednávanie bolo odročené na 10. 04. 1997 z dôvodu, že sa účastníci nedostavili, písomne sa ospravedlnili,*
- dňa 10. 04. 1997 pojednávanie sa neuskutočnilo, nedostavili sa žalobcovia, ktorí podali námietku zaujatosti voči sudkyňi na súd doručenú 08. 04. 1997, v zápisnici bolo konštatované, že konanie malo byť prerušené až do právoplatného skončenia sporu 4 C 204/96,*
- dňa 11. 04. 1997 výzva na žalobcov, aby svoje urážlivé podanie podložili vierohodnými dôkazmi,*

- dňa 02. 05. 1997 vypracované uznesenie o uložení poriadkovej pokuty, ktoré zo súdu bolo vyexpedované 05. 05. 1997,

- dňa 06. 05. 1997 vyjadrenie sudkyne k námietke zaujatosti žalobcov, ktorá písomne bola zdôvodnená 30. 04. 1997,

- dňa 26. 05. 1997 úprava na predloženie spisu na krajský súd, spis však predložený zrejme nebol, pretože bolo na súd doručené odvolanie žalobcov proti uzneseniu o uložení poriadkovej pokuty,

- dňa 28. 05. 1997 úprava na doručenie odvolania žalovanej,

- dňa 16. 06. 1997 znova úprava na predloženie spisu na krajský súd na rozhodnutie o námietke zaujatosti a o odvolaní proti uzneseniu o uložení poriadkovej pokuty, ktorá však nebola realizovaná, nakoľko v ďalšom boli vykonané pokusy o doručenie opisu odvolania právnej zástupkyne žalovanej,

- dňa 19. 01. 1998 úprava na predloženie spisu na Krajský súd v Trnave, ktorý uznesením zo dňa 19. 02. 1998 vyslovil, že sudkyňa nie je vylúčená z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci a zároveň zrušil uznesenie o uložení poriadkovej pokuty, spisový materiál na súd bol vrátený 31. 03. 1998,

- dňa 01. 04. 1998 úprava na doručenie uznesenia krajského súdu,

- dňa 04. 05. 1998 znova úprava na doručenie uznesenia právnej zástupkyni žalovanej,

- dňa 02. 06. 1998 výzva na žalobcov na odstránenie väd dovolania, ktoré podali proti uzneseniu krajského súdu o nevyhlúčení zákonnej sudkyne,

- dňa 18. 06. 1998 ďalšia výzva už na právnu zástupkyňu žalobcov na opravu dovolania,

- dňa 17. 07. 1998 úprava na doručenie dovolania právnej zástupkyni žalovanej,

- dňa 23. 09. 1998 znova vydané uznesenie o uložení poriadkovej pokuty, proti ktorému žalobcovia dňa 24. 11. 1998 podali odvolanie,

- dňa 25. 11. 1998 úprava na doručenie opisu odvolania,

- dňa 10. 02. 1999 úprava na predloženie spisu na rozhodnutie krajskému súdu, ktorý uznesením zo dňa 18. 03. 1999 uznesenie prvostupňového súdu o uložení poriadkovej pokuty potvrdil, spis na súd bol vrátený 14. 04. 1999,

- dňa 15. 04. 1999 úprava na doručenie uznesenia krajského súdu,

- dňa 10. 05. 1999 úprava na vydanie oznámenia pre právnu zástupkyňu žalobcov,
- dňa 08. 06. 1999 úprava na predloženie spisu na Najvyšší súd SR na rozhodnutie o dovolaní, ktorý dovolanie uznesením zo dňa 29. 09. 1999 odmietol a spisový materiál na súd bol vrátený 26. 11. 1999,
- dňa 30. 11. 1999 úprava na doručenie uznesenia Najvyššieho súdu SR, ďalšia úprava na doručenie 05. 02. 2000,
- dňa 02. 02. 2000 výzva na právnu zástupkyňu žalobcov, odpoveď doručená 15. 02. 2000,
- dňa 17. 02. 2000 úprava na pripojenie spisov,
- dňa 02. 03. 2000 úprava na pripojenie spisu 4 C 204/96, od uvedeného dátumu spis bol pravidelne lehotovaný za účelom sledovania stavu konania 4 C 204/96, záznamy o sledovaní stavu uvedeného konania sú 31. 05. 2000, 20. 07. 2000, 30. 10. 2000, 31. 01. 2001, 04. 07. 2001, 05. 11. 2001, 01. 02. 2002, 03. 06. 2002,
- dňa 22. 06. 2002 úprava na doručenie návrhu žalobcov podaného 06. 06. 2002 žalovanej o čiastočnom späťvzatí pôvodného návrhu čo do vypratania pozemkov,
- dňa 22. 06. 2002 úprava na doručenie podania žalobcov
- dňa 12. 09. 2002 úprava na doručenie návrhu na zmenu petitu právnej zástupkyňi žalovanej,
- dňa 09. 10. 2002 spis uložený na lehotu,
- dňa 04. 03. 2003 úprava na zistenie stavu konania 4 C 204/96,
- dňa 26. 05. 2003 vydané uznesenie o prerušení konania do právoplatného skončenia veci 4 C 204/96
- v ďalšom spis bol lehotovaný, záznamy boli robené 06. 08. 2003, 03. 10. 2003,
- dňa 26. 01. 2004 vyjadrenie sudkyne k návrhu žalobcov na jej vylúčenie zo všetkých konaní, v ktorých žalobcovia sú účastníkmi konania,
- dňa 06. 05. 2004 výzva na žalobcov na odstránenie väd podania, ktorá výzva bola viackrát urgovaná - 07. 05. 2004, 16. 06. 2004, 13. 08. 2004,
- podľa úpravy zo dňa 27. 09. 2004 spis bol priebežne sledovaný za účelom zistenia stavu konania 4 C 204/96, zistenia sú datované 04. 01. 2005, 29. 02. 2005, 30. 03. 2005, 29. 04. 2005, 01. 06. 2005, 04. 07. 2005, 01. 08. 2005, 05. 09. 2005, 08. 11. 2005, 11. 01. 2006,

- konanie vedené pod sp. zn. 4 C 204/96 do dnešného nie je právoplatné skončené, podľa vyjadrenie konajúcej zákonnej sudkyne vo veci bude určený termín pojednávania.“

V závere vyjadrenia okresný súd uvádza:

„1.) Podľa predmetu konania nejde o skutkovo a právne zložitú vec. Žalobcovia v predmetnej veci sa domáhajú aj zaplata nájomného, ale ich vlastnícke právo k bytu, ktorý užíva žalovaná, je spochybnené v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 204/96. V uvedenom prípade však ide o skutkovo a právne zložitú vec, preto s tým je podmienená zložitosť aj tejto veci.

2.) Chronológia úkonov súdu je uvedená hore.

3.) Prekážka postupu konania je daná v zmysle § 109 ods. 2. písm. c) O. s. p. Poukazom na uvedené ustanovenie konanie bolo prerušené.

4.) Sťažovatelia podľa môjho názoru nielen v tomto konaní, ale vo všetkých konaniach, ktoré t. č. sú vedené na tomto súde prietahy zavinili tým, že neustále napadávajú konajúcich sudcov, hrubo ich urážajú a podávajú voči sudcom trestné oznámenia, z ktorých doteraz ani v jednom prípade proti sudcovi trestné stíhanie začaté nebolo. Dokonca už mali pokus aj o to, aby súvisiacu vec vedenú pod sp. zn. 4 C 204/96 Najvyšší súd delegoval na Okresný súd v Žiline, ale návrhu vyhovené nebolo.

5.) V danom prípade zastávam názor, že zo strany súdu prietahy spôsobené neboli.

6.) Zbytočné prietahy som nezistila.

Na záver poznamenávam, že v predmetnej veci pod sp. zn. Spr. 1520/03 som riešila sťažnosť žalobcov - sťažovateľov J. M. a manž. I. Ich sťažnosť som vtedy posúdila ako neopodstatnenú. Aj teraz zastávam názor, že hoci konanie bolo prerušené až uznesením zo dňa 26. 05. 2003, súd dovtedy konal akoby konanie bolo prerušené. Vo veci konajúca sudkyňa už dňa 08. 04. 1997 zápisnične konštatovala, že konanie bude prerušené do právoplatného skončenia sporu sp. zn. 4 C 204/96. Jej konanie zrejme ovplyvnili neustále útoky sťažovateľov na jej osobu a ich snaha o vylúčenie sudkyne z pojednávania veci.“

Právny zástupca sťažovateľov v podaní z 5. mája 2006 doručenom ústavnému súdu 10. mája 2006 k vyjadreniu okresného súdu uviedol, že:

„Je nesporné, že Okresný súd Dunajská Streda v predmetnej veci vykonal procesné úkony uvedené vo vyjadrení podpredsedníčky okresného súdu zo dňa 20. 4. 2006, avšak je nesporná aj tá skutočnosť, že odo dňa podania návrhu na vypratanie a zákaz užívania nehnuteľnosti, t. j. od 28. 09. 1996, sa sťažovatelia nemohli domôcť ich práv a nachádzajú sa v právnej neistote. (...)

... predmetnú právnu vec prejednávajú pred Okresným súdom Dunajská Streda v žiadnom prípade nemožno charakterizovať ako právne zložitú. S týmto právnym názorom korešponduje aj vyjadrenie predsedníčky okresného súdu. (...)

Podľa názoru predsedníčky Okresného súdu Dunajská Streda, cit.: sťažovatelia podľa môjho názoru nie len v tomto konaní, ale vo všetkých konaniach, ktoré t. č. sú vedené na tomto súde, prietahy zavínili tým, že neustále napádajú konajúcich sudcov, hrubo ich urážajú a podávajú voči sudcom trestné oznámenia, z ktorých doteraz ani v jednom prípade proti sudcovi trestné stíhanie začaté nebolo.

Prinajmenšom predmetné konštatovanie predsedníčky môžeme charakterizovať ako zaujaté, nakoľko sme toho názoru, že každý sa môže domôcť jeho práv na nestrannom a nezávislom súde v prípade, ak by došlo k napádaniu a k hrubej urážke konajúcich sudcov jednak súd/sudca má široké právomoci definované v O. s. p. pri vedení konania, to znamená, že okrem iného môže uložiť poriadkovú pokutu, na druhej strane každej fyzickej osobe prináleží právo na ochranu osobnosti. V prípade konania vedeného pod sp. zn. 9 C 171/96 (sme toho názoru, že predmetom tejto sťažnosti je posúdenie porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 171/96 a nie v ostatných konaniach, kde sťažovatelia vystupujú ako účastníci konania; sme toho názoru, že predmetné konštatovanie predsedníčky je nešťastné a z právneho hľadiska nepodložené) síce súd sťažovateľovi uložil poriadkovú pokutu, avšak ešte zvažuje odpustenie tejto pokuty. K podaniu návrhu na ochranu osobnosti zo strany konajúceho sudcu proti sťažovateľom samozrejme ani v tomto ani v žiadnom inom prípade nedošlo.

Podľa názoru sťažovateľov úkony vykonané Okresným súdom Dunajská Streda nesmerovali k vydaniu meritórneho rozhodnutia vo veci, správanie sťažovateľov

nespôsobilu spomalenie postupu konania a z toho vyplýva, že na vzniku a pretrvaní nepriaznivého a nežiaduceho stavu v dĺžke celého konania v danej veci vedeného pred Okresným súdom v Dunajskej Strede majú podiel predovšetkým nedostatky v činnosti tohoto súdu.

Predsedníčka Okresného súdu Dunajská Streda vo svojom vyjadrení zo dňa 20. 04. 2006 uvádza, že hoci konanie bolo prerušené až uznesením zo dňa 26. 05. 2003, súd dovedy konal akoby konanie bolo prerušené. Podľa názoru sťažovateľov v postupe, keď súd rozhodne o prerušení konania a v postupe, keď súd koná akoby už bolo konanie prerušené, je podstatný rozdiel.

V predmetnom konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 171/96 súd uskutočnil jediné pojednávanie, a to dňa 22. 10. 1996. Od vydania uznesenia o uložení poriadkovej pokuty (dňa 23. 09. 1998) do vydania uznesenia o prerušení konania (dňa 26. 5. 2003), uplynuli 4 roky a 8 mesiacov, súd v tomto období nevykonal žiadny procesný úkon.“

Obsah spisu okresného súdu potvrdzuje úkony uvedené vo vyjadrení okresného súdu, a preto ich ústavný súd považuje za preukázané.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“.

Sťažovatelia zároveň namietali aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom...“.

„Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria považuje ústavný súd aj povahu prejednávanej veci. Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Predmetom konania, v ktorom sťažovatelia namietajú zbytočné priet'ahy, je ich nárok na vypratanie nehnuteľností, na uloženie zákazu ich užívania (podaním žaloby v tejto časti z 5. júna 2002), na vyplatenie neuhradeného nájomného za ich užívanie, ako aj nárok na náhradu škody.

Ústavný súd konštatuje, že v danom prípade ide o bežnú súčasť sporovej agendy na všeobecných súdoch; podklad pre rozhodnutie tvorí súdnou praxou ustálená a používaná právna úprava. Výklad a používanie tejto právnej úpravy sú stabilizované a na tento spor sa vzťahuje dostatok judikatúry všeobecných súdov. Aj okresný súd vo vyjadrení uviedol, že *„Podľa predmetu konania nejde o skutkovo a právne zložitú vec“*. Ďalej však poukázal na to, že *„Žalobcovia v predmetnej veci sa domáhajú aj zaplataenia nájomného, ale ich vlastnícke právo k bytu (...) je spochybnené v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 204/96. V uvedenom prípade však ide o skutkovo a právne zložitú vec, preto s tým je podmienená zložitosť aj tejto veci“*.

Do predloženia spisu ústavnému súdu okresný súd vo veci nevykonával žiadne dokazovanie, teda k hodnoteniu skutkovej a právnej zložitosti veci vôbec nepristúpil. Ústavný súd preto konštatuje, že skutkovú a právnu zložitosť veci dosiaľ nie je možné reálne hodnotiť, z čoho vyplýva, že prípadná skutková a právna zložitosť nemohla mať vplyv na doterajšiu dĺžku tohto konania.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľov v preskúmvanej veci, ústavný súd zistil, že na doterajšiu dĺžku konania mali vplyv aj úkony, resp. správanie sťažovateľov.

Sťažovateľ na prvom pojednávaní uskutočnenom 22. októbra 1996 vzal žalobný návrh späť, a to aj za sťažovateľku, tvrdiac, že je splnomocnený ju zastupovať. Preto okresný súd konanie zastavil a sťažovateľom vrátil súdny poplatok. Dňa 30. októbra 1996 sa sťažovateľ odvolal proti rozhodnutiu o zastavení konania z dôvodu, že neprítomnú sťažovateľku na pojednávaní nezastupoval, a preto nemohlo dôjsť k prejavu jej vôle vziať návrh späť. Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) uznesením z 20. januára 1997 uznesenie o zastavení konania zrušil a vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Sťažovateľka sa nezúčastnila na žiadnom z troch doteraz uskutočnených pojednávaní a sťažovateľ sa zúčastnil iba na jednom; svoju neúčast' na pojednávaní nariadenom na 13. marec 1997 ospravedlnili a na pojednávanie nariadené na 10. apríl 1997 sa bez ospravedlnenia nedostavili (predpokladajúc, že z dôvodu vznesenej námietky zaujatosti proti konajúcej sudkyňi sa pojednávanie nekoná, pozn. ústavného súdu).

K predĺženiu posudzovaného konania prispelo aj to, že sťažovatelia podali námietku zaujatosti proti všetkým sudcom okresného súdu, ktorej krajský súd v zásade nevyhovел, keď z prejednávania a rozhodovania vo veci vylúčil iba jedného sudcu okresného súdu.

Aj ďalšia námietka sťažovateľov zo 4. apríla 1997 o zaujatosti konajúcej sudkyne bola neúspešná, keďže krajský súd rozhodol, že nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania vo veci. Sťažovatelia proti tomuto rozhodnutiu okresného súdu podali dovolanie. Dovolacie konanie však bolo pre nedostatok funkčnej príslušnosti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) 29. septembra 1999 zastavené.

Sťažovatelia ďalej počas konania čiastočne vzali žalobný návrh späť a následne upravili jeho petit.

Z uvedeného vyplýva, že aj v samotnom postupe sťažovateľov je možné vidieť príčinu predĺženia napadnutého konania a možno ich podľa názoru ústavného súdu považovať za také príčiny, že nimi mohla byť v danej veci ovplyvnená doterajšia dĺžka posudzovaného súdneho konania, najmä v jeho prvom vyhodnocovanom období [pozri kritérium 3 bod a)].

Na druhej strane ale predkladanie niektorých procesných návrhov (napr. čiastočné späťvzatie žalobného návrhu) nekvalifikuje ústavný súd ako skutočnosti, ktoré mali zbytočne predĺžiť napadnuté konanie. Podľa právneho názoru ústavného súdu využitie možností daných sťažovateľom procesnými predpismi (napr. Občiansky súdny poriadok) na uplatňovanie a presadzovanie ich práv v súdnom konaní môže síce spôsobiť predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné prietahy (m. m. I. ÚS 31/01). Zároveň dĺžku konania, ktorá je dôsledkom úkonov jeho účastníkov alebo ich nečinnosti, nemožno považovať za dôvod na vyslovenie zbytočných prietahov v prípade, keď súd o procesných návrhoch sťažovateľky konal a rozhodoval bez zbytočných prietahov (napr. II. ÚS 41/00).

Sťažovatelia síce nevyužili dostupné a účinné právne prostriedky (podanie odvolania) proti uzneseniu o prerušení konania, ku ktorému došlo postupom predvídaným v Občianskom súdnom poriadku, čo ústavný súd v zmysle svojej ustálenej judikatúry vyhodnocuje tak, že ak sťažovateľ nevyužil tieto prostriedky, nemožno dôsledky prerušenia konania pričítať na ťarchu okresného súdu (napr. m. m. I. ÚS 10/03). Avšak v okolnostiach tohto prípadu ústavný súd toto nevyhodnotil v neprospech sťažovateľov, a to vzhľadom na to, že v uznesení o prerušení konania súd sťažovateľov poučil v tom zmysle, že odvolanie proti nemu nie je prípustné.

Napriek uvedenému, hodnotiac komplexne doterajší priebeh napadnutého konania, ústavný súd uzavrel, že správanie sťažovateľov významnou mierou prispelo k predĺženiu konania v danej veci.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom konajúceho okresného súdu v predmetnej veci. Sťažovatelia v sťažnosti nekonkretizovali žiadne obdobia, počas ktorých malo dôjsť k zbytočným prieťahom v napadnutom konaní. Ústavný súd hodnotil postup okresného súdu v 3 obdobiach (etapách):

a) prvé obdobie konania okresného súdu od 30. septembra 1996, keď bol okresnému súdu doručený žalobný návrh sťažovateľov, do decembra 1999, keď bolo sťažovateľom doručené rozhodnutie najvyššieho súdu o zastavení dovolacieho konania. V uvedenom období v zásade prevládalo plynulé konanie okresného súdu, keď sa uskutočnili doteraz všetky nariadené pojednávania. V tejto etape konania sa spis niekoľkokrát nachádzal na krajskom súde jednak z dôvodu odvolania sťažovateľa proti uzneseniu o zastavení konania, ako aj odvolania sťažovateľov proti uzneseniam o uložení poriadkových pokút a taktiež z dôvodu vznesenej námietky zaujatosti sťažovateľov proti všetkým sudcom okresného súdu a následne proti konajúcej sudkyni. Spis bol v tomto období predložený aj najvyššiemu súdu na rozhodnutie o dovolaní sťažovateľov proti rozhodnutiu krajského súdu o nevyhlúčení konajúcej sudkyni (konanie bolo z dôvodu funkčnej nepríslušnosti najvyššieho súdu uznesením z 29. septembra 1999 zastavené);

b) v druhom období od januára 2000 do 26. mája 2003 okresný súd po vyjadrení sťažovateľov na výzvu, že trvajú na podanom návrhu, v pravidelných intervaloch sledoval, či konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 4 C 204/96 bolo právoplatne skončené. V tejto etape konania došlo zo strany sťažovateľov k čiastočnému späťvzatiu žaloby a úprave jeho petitu;

c) tretie obdobie od 26. mája 2003, keď okresný prerušil napadnuté konanie do právoplatného skončenia veci vedenej pod sp. zn. 4 C 204/96, až doteraz.

V zmysle ustanovení § 109 ods. 2 písm. c), § 167, § 169 ods. 3 a § 202 ods. 3 OSP súd fakultatívne preruší konanie, ak prebieha konanie, v ktorom sa rieši otázka, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie súdu. O prerušení konania rozhoduje súd uznesením, proti ktorému je prípustné odvolanie.

Čo sa týka prerušenia konania, ústavný súd zastáva názor, že ide o procesný postup, ktorý je zákonom dovolený, a je potrebné ho posudzovať podľa situácie, ktorá existovala v čase, keď sa realizoval, a k posúdeniu ktorej majú zásadne lepšie predpoklady než ústavný súd všeobecné súdy, odhliadnuc od princípu subsidiarity, ktorým sa riadi jeho vzťah k všeobecným súdom a ktorému viac zodpovedá, aby ústavný súd, ak je to nevyhnutné, sám neposudzoval vhodnosť a účelnosť zvoleného procesného postupu. To však ešte neznamená, že táto voľnosť je bez obmedzenia a že je ústavným súdom nekontrolovateľná. Aj ustanovenie § 109 ods. 1 písm. c) OSP, tak ako napokon každé zákonné ustanovenie, sa totiž musí vykladať a uplatňovať v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy). Pretože zo žiadneho ustanovenia ústavy nemožno vyvodit', že prerušením konania jeho účastník stráca právo na to, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy (I. ÚS 21/00).

V prerušenom konaní sa nemohli vykonávať žiadne procesné úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty jeho účastníkov, a tým nemohlo dôjsť k naplneniu účelu označených práv. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nečinnosť súdu v dôsledku existencie prekážky jeho postupu vytvorenej zákonom ustanoveným postupom (napr. právoplatným uznesením o prerušení konania), tak ako to je v danom prípade, neposudzuje ako zbytočné prieťahy v súdnom konaní (m. m. II. ÚS 3/00, I. ÚS 78/02, III. ÚS 42/02).

Z uvedenej analýzy postupu konania okresného súdu vyplýva, že okresný súd v období od januára 2000 do 26. mája 2003 [t. j. v 2. období - kritérium 3 písm. b)] nevykonal žiaden úkon vo veci (okrem výzvy žalovanej na vyjadrenie k priloženému čiastočnému späťvzatiu žaloby sťažovateľov) bez existencie zákonom ustanovenej prekážky postupu konania. Okresný súd vo vyjadrení síce uvádza, že *„hoci konanie bolo prerušené až uznesením zo dňa 26. 05. 2003, súd dovtedy konal akoby konanie bolo prerušené“*, a súčasne poukazuje na to, že vo veci konajúca sudkyňa už v zápisnici z pojednávania uskutočneného 10. apríla 1997 *„konštatovala, že konanie bude prerušené do právoplatného skončenia sporu sp. zn. 4 C 204/96“*. Takéto konanie zákonnej sudkyne ospravedlňoval

okresný súd neustálymi útokmi sťažovateľov na jej osobu a ich snahou o jej vylúčenie z pojednávania a rozhodovania veci.

Ústavný súd k uvedenému uvádza, že podľa zápisnice okresného súdu z pojednávania uskutočneného 10. apríla 1997 tento oboznámil prítomných (žalovanú a jej právnu zástupkyňu) o tom, „že dnešné konanie mal v úmysle prerušiť do právoplatného skončenia sporu 4 C 204/96“, čo však urobil až 26. mája 2003, keď uznesením rozhodol o prerušení namietaného konania. Z uvedeného vyplýva, že až právoplatnosťou tohto uznesenia došlo k prerušeniu konania.

Vzhľadom na to ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 9 C 171/96, došlo k zbytočným preťahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných preťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Z § 111 ods. 1 OSP vyplýva, že ak je konanie prerušené, nevykonávajú sa pojednávania a neplynú lehoty podľa tohto zákona. V súlade s uvedeným ústavný súd nevyhovел tej časti sťažnosti, ktorou sa sťažovatelia domáhali vyslovenia príkazu, aby okresný súd konal v predmetnej veci bez zbytočných preťahov.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Podľa § 56 ods. 5 citovaného zákona ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil,

je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia v sťažnosti žiadali aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 80 000 Sk pre každého z nich, z dôvodov ich pretrvávajúceho pocitu právnej neistoty, spočívajúcej aj v ich pocitoch márnosti a nespravodlivosti.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Pri určení jeho výšky ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 171/96, berúc do úvahy, že sťažovatelia sa pričínili o predĺženie tejto doby a zohľadňujúc aj konkrétne okolnosti prípadu vrátane pozície sťažovateľov sprevádzanej pocitom neistoty, ako aj naplnenie princípu spravodlivosti, ústavný súd považoval priznanie sumy 30 000 Sk každému z nich za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom Mgr. Z. C. Sťažovatelia požadovali úhradu trov konania v sume 6 309,50 Sk.

Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov právneho zastúpenia je nižšia ako suma vypočítaná ústavným súdom podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) a neodporuje tejto vyhláške. Preto ústavný súd priznal právnemu zástupcovi sťažovateľov úhradu trov konania právneho zastúpenia v požadovanej sume.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. mája 2006